

Nationell strategi för rökfria skolgårdar

Statens
folkhälsoinstitut

Till grundskolor och gymnasieskolor

Denna strategi är framtagen som ett stöd för kommunledningar och skolledningar, och den baseras på bästa tillgängliga kunskap. Strategin är tänkt som ett redskap för att öka efterlevnaden av tobakslagens bestämmelser om en rökfri skolgård, och den fungerar som ett underlag för att alla skolor ska kunna utveckla en policy för tobaksfri skoltid. Den nationella strategin är frivillig att tillämpa och arbetet med den bör ses som en investering för att skapa en skolmiljö som främjar hälsa och lärande.

Arbetar vi brett med tobaksförebyggande insatser kommer efterlevnaden av tobakslagens bestämmelser öka. Skolan kan genom varierande arbetssätt nå ett likvärdigt mål, genom att främja, förebygga och finna åtgärder för att minska andelen elever som börjar använda tobak. Lagar, läroplaner och övriga styrsystem ger varje skola möjlighet att hitta sina egna lösningar på hur man ska integrera ämnesövergripande tobaksförebyggande arbete i den dagliga undervisningen.

Målet för strategin är en rökfri skolgård och den innehåller dessutom förslag för en tobaksfri skoltid för elever, personal och besökare.

Medvetenhet om skolans roll och uppdrag

Rökfria skolgårdar och tobaksfri skoltid är en ledningsfråga. Skolans rektor bör skapa förutsättningar för och stödja ett kontinuerligt tobaksförebyggande arbete i hela organisationen. I detta arbete är lärare och all annan skolpersonal viktiga förebilder för eleverna. Kommunen bör stödja skolans tobaksförebyggande arbete.

Gemensamt förhållningssätt ger god efterlevnad

Gemensamma regler och samsyn mellan alla elever, skolpersonal och föräldrar bidrar till en hög efterlevnad av rökfria skolgårdar och

skapar en möjlighet till en tobaksfri skola. Det innebär att all skolpersonal ska agera på det sätt man kommit överens om när en elev eller någon i skolpersonalen röker på skolgården. Det bör ske oavsett om rökningen eller snusningen förekommer på skolans område eller någon annanstans under skoltiden, om strävan är en tobaksfri skoltid.

Samverka med elever och föräldrar

Skolpersonal och elever kan tillsammans diskutera vilka regler som ska finnas och skapa en överenskommelse om hur de ska förhålla sig till och arbeta med reglerna på skolan. Det innebär att stödja varandra genom medvetenhet och ansvar under skoltiden och på vägen till och från skolan.

Man kan bjuda in föräldrar att tillsammans med skolpersonal och elever diskutera och skapa överenskommelser om vilka regler och förhållningssätt som ska gälla. Dessa träffar kan även bidra till att förstärka föräldrarnas medvetenhet om att de är förebilder och kan påverka barnen oavsett sina egna vanor.

Samarbeta med elevhälsan och tandvården

Skolan bör fortsätta samarbetet med elevhälsan och se till att man diskuterar tobak under hälsosamtalen. Erfarenheter har visat att samverka med tandvården ger goda resultat.

Samverka med andra aktörer

Skolan kan samverka med andra i närheten, till exempel fritidsgårdar, föreningar och tobakshandlare, för att skapa ett gemensamt förhållningssätt till tobak. Ett sådant samarbete leder till att eleverna möter samma budskap oavsett i vilket sammanhang de möter en vuxen både före, under och efter skoldagen, vilket bidrar till att stödja elevernas tobaksfrihet.

Erbjuda tobaksavvänjning

Skolpersonal som röker eller snusar bör alltid ha möjlighet att få tobaksavvänjning. Elever bör också erbjudas tobaksavvänjning exempelvis under hälsosamtalen med elevhälsan.

Utbilda i förebyggande arbete

All personal inom skolan bör ha kunskaper för att arbeta förebyggande med alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak. Eleverna bör kontinuerligt få kunskap om tobak och tobaksbruk i den ordinarie undervisningen.

Information och kommunikation

Skolan bör hela tiden tydligt informera elever, personal, föräldrar samt andra besökare om tobakslagens bestämmelser för rökfria skolgårdar. Skolan kan även om det finns framtagna regler för en tobaksfri skoltid informera om detta. Man kan exempelvis sätta upp skyltar om vad som är skolans område samt det rökförbud eller tobaksförbud som gäller.

Vuxna på skolgården

Personalen bör ständigt ha uppsikt över hela skolgården, särskilt på de områden där man ofta röker. Vuxennärvaro utgör en central del av skolans förebyggande arbete mot tobaksbruk och genom att vara där visar man att skolan tar sitt arbete med rökfria skolgårdar och tobaksfri skoltid på allvar.

Policyarbete är en process och processen är viktig för att policyn ska få praktiska resultat. I arbetet med att ta fram en policy bör alla berörda parter vara delaktiga. Hur en kommun och skola kan utarbeta en policy och handlingsplan, göra uppföljningar och skapa en process kan man läsa om i rapporten Tobaksfri kommun.

Man kan också diskutera sina erfarenheter med andra skolor i kommunen.

Kommunen har tillsynsansvar över rökförbudet på skolgårdar och kan avlägga besök för att kontrollera att tobakslagens regler följs. Vid överträdelse kan kommunen ge ett föreläggande, eventuellt åtföljt av vite.

DEN NATIONELLA STRATEGIN är framarbetad av Statens folkhälsoinstitut i samverkan med en referensgrupp, där Skolverket, Sveriges Kommuner och Landsting och andra nyckelaktörer deltagit. Ett kompletterande fördjupande material som tillhör den nationella strategin finns i rapporten *Rökfria skolgårdar och en tobaksfri skoltid*. I rapporten finns information om tobak, dagsläget på skolgårdar, råd och vägledning för ett förebyggande tobaksarbete. Därutöver finns det broschyrer specifikt riktade till skolans personal och till föräldrar.

www.fhi.se

Statens folkhälsoinstitut utvecklar och förmedlar kunskap för bättre hälsa.

Statens
folkhälsoinstitut

Statens folkhälsoinstitut
Distributionstjänst
120 88 Stockholm

fhi@strd.se
www.fhi.se

ISBN 978-91-7257-741-1